

tot tendint ja a quedar com a nom propi del lloc; notem també l'ús amb article, *ipso Albornar*, en els docs. de 1127 i 1194.

B) GORNAL. És un poble ben conegut, uns 5 k. a l'O. de Castellet, amb el qual forma municipi: a mig camí de Sta. Oliva, i uns 4 k. SE. de Banyeres.

MENCIONS ANT. 1168: «... ecclesiam Beati Petri de Gornau ...» (Miret S., *Templ.*, p. 120). En efecte Gornal té l'església advocada a Sant Pere. En P. 10 Català i Roca cita *Garnal* en un doc. de 1279. Cf. 1279: Guillem de Gornau (cita de Botet, GGC, Gir., 964). Sovint s'ha usat amb article, i ja d'antic: «alors de Castell-Nou [Castellet] e des Gornals, 1359 (CoDo-ACA XII, 36); «... Es Guornals» (ibid., p. 53, imprès *esquornal* err.); 1415: «Bernardo de Guarnal ... civi dicte civitatis» (Barcelona) (Moliné Brasés, ape. a l'ed. del *Consolat de Mar*, p. 355).

Amb l'article l'usa repetidament el Baró de Maldà, a. 1794: «... Bellvey ... al lloch del Gornal» (*Catala de Sastre* II, p. 246); «un quart distant del Arbós, tirant cap al Vendrell, queda lo poble del Gornal» (*Excursions*, ed. Massó Torrents sel., p. 83).

Preguntant a gent del país, el 1933, amb Casac., alguns digueren *La Gornal*, amb article, llavors femení, i per això en la ponència de l'I.E.C., per a l'establiment del nom oficial de la Generalitat, proposàvem, vacil·lant, la forma amb article femení. En les meves enquestes de 1955, en el poble mateix (xiv, 11-12), i a Castellet, Bellvei i Santa Oliva, vaig oir-ho sense article, i fins negaren que es digui així; per això ho vaig fer posar sense article en el Nomencl. del C.E.C. (2a. ed.). Però parlant-ne llavors amb Pere Bohigas (el savi amic penedesenc, i bon observador lingüístic) insistí que a molts ha sentit dir *La Gornal*.

No hi ha dubte que en aquests usos amb article ha intervingut la confusió parcial amb *Albornar/La Bornà*. També es nota la influència d'aquestes confusions en les dades i vacil·lacions de P. Català i de Solé Caralt. En el cas de A), el pas de *Albornar* a *la burnà* seria espontani i es comprèn per si sol, tal com en els casos trivials, i tan afressats, com *Almussara* > *La Mus-sara*, *Almúnia* [pròxim a Gornal, 7 k. N.] > *La Múnia*, *Albinyent* > val. *La Binyent*, *Albarca/la Barca*, *Alcanar* (alguns *la kanà*), *albercoc* > *la bercoc*, *alcar-xofa* > *la carxofa*. Però és clar que això no podia fer més que afavorir les confusions (ja prou imminents) entre el nom de dos llocs ben pròxims.

Això ha augmentat la desorientació dels erudits (forans o no) que se n'han ocupat. Solé i Caralt (I.º *Assemblea d'Est. del Penedès*, 1935, p. 130) escriu *Albonar*, i més avall *Albornar*, i proposa identificar-hi una villa romana de la qual s'han trobat rastres cap a Santa Oliva, i acaba dient, fantàsticament, que és nom aràbic.

Pere Català (en la revista *Fe i Vida*, 12-II-54) reacciona amb raó contra aquest error evident, però ell també vacilla entre l'*Albornar* i la forma errònia *Albonar*; i encara que millora la nota de Solé, donant part de les dades antigues del tipus *Albornar* (citades

supra), i afegint-n'hi alguna més, també mostra desorientació: fins al punt de barrejar-hi un escrit, de lloc diferent, de 964, on troba la grafia *gornale* com a mesura agrària —grossa badada, per la vulgar grafia imperfecta *g* per *g̃* en el mot 'jornal de terra'. Pura desorientació de tots ells, explicable perquè Mn. Griera (BDC xx, 23) (el catedràtic llavors a la pobra Univ. de Barcelona!) no havia deixat de dir-hi un dels seus absurds disbarats: «variant de *cornàs*» (petita balma) (*DECat* II, 938a11-32).

Si evitem tota confusió entre els dos noms, en la forma que he indicat, les respectives etimologies són clares. *WARNHAD* és un NP germànic (ja E.T.C. I, 266), ben conegut (Först., 1595), format amb les arrels tan fecundes *-HAD/HÄØ* (84 noms en Först.) i *WARN-* (en massa). Evolució fonètica del tipus corrent (podem dir normal) en català. Primer *-AD* > *-au*, després consonantitzat *-al*, tal com en *WAD* > *guau* > *gual*, *gauta* > *galta*, *fornau* > *fornal* etc. *Gornau* tenim encara en les mencions de 1167 i 1279, i *-al* en les posteriors. Recordem que el català distingeix entre els resultants del NPP germànics en *-ALD*, que dona *-au* (*Robau*, *Manau*, *Arnau* etc.) i *-AD* que dona *-al* (*Barral*, *Arnal*, *Blidial*).¹ Hi ha el pas trivial de *gwa-* a *go-* (*gordar*, *gorir* etc.); si bé en aquest nom trobem encara *Guarnal* amb *Gua-* i la grafia imperfecta *Garnal* (per *guarnal*) el 1279.

Albornar és el collectiu del nom de planta llatí *ALBURNUS*, que en plural ha donat el nom del poble *Albons* a l'Empordà central, per reducció d'*Alborns* (veg. supra l'art.); i sens dubte també el mall. i men. *aubons*, *-bó*, encara que en aquests hi ha superposició amb els derivats concurrents *ALBUCIUS*, *-BUTIONE* (*DECat* I, 155).

PARÒNIMS. *Güenal* o *Huertal*, pda. antiga de la vall pallaresa d'Assua (que lleigeixo en el Capbreu de 1645, fº 4, i amb variant *del's Ornals* fº 7). «L'erola d'*Ornalls*»,² prop Farrera, a. 1518 (en *Spill* de Castellbò, fº 73r, text que sovint escriu *-ll* per *-l*). *Gornals* en pl. esdevingué cognom mall., no rar: ex. Miquel *Gornals* teòleg nat a Porreres, c. 1525 (J. M. Bover, *Bi. Escr. Bal.*, § 549). Sembla haver estat molt arrelat en aquesta població, en la qual el troba Moll (BDLC XIII, 35); i l'Arx. Lluís Salvador parla de la possessió de Son *Gornals* a Porreres. En el Bearn trobo un mas *Gornalusse*, a la commune d'Orson (ja *Goarnalusse* a. 1476, i *Guarnalusse* 1267: P-Raymond, *Di. Top. BPyr.*, s. v.): allí la *-d-* intervocàlica dona normalment *-z-*, sovint, però, subjecta a rotacisme, de manera que pot ser dissimilació de *Guarnarusse: sigui derivat de *WARNHAD* o de *Guarner* *WARNHARI*.

¹ Cf. l'art. sobre *Torre-n'Eral* de Cor. (< *HARIAD*); malgrat els dubtes de Gulsoy. —² Com que en aquell capbreu hi ha sovint lletres mal copiades, és versemblant esmenar en *Gue(r)nal* i *Huernal*. Farrera és prop de la V. d'Assua.